

LIBERALIZMUS

*Pohľad na slobodomysel'né politické a ideové
hnutie od jeho vzniku po súčasnosť*

Obsah

- Definícia
- Hodnotové princípy
- Delenie
  - Aristokratický l.
  - Klasický l.
  - Neoklasický l.
  - Sociálny l.
- Predstavitelia
  - John Locke
  - Thomas Jefferson
  - Frédéric Bastiat
  - Friedrich August von Hayek
- Liberalizmus v súčasnosti
- Zdroje použitej literatúry
- Koniec

Definícia

- **Etymológia slova**

- pôvod z lat. „*liber*“ - slobodný
- r. 1375- 1.-krát použité slovo „*liberal*“ ako označenie slobodného človeka
- 19. stor. – „*liberalizmus*“ ako pomenovanie systematického politického učenia a vplyvného civilizačného smeru

- **Stručná charakteristika**

- politické a ideové hnutie presadzujúce spoločnosť slobodných ľudí
- pôvod má v ideológii, ktorá sa snažila o odstránenie dogiem a zameranie sa na potreby jedinca, nie kolektívu
- vzniká v 19. storočí
- prvé liberálne štáty: Francúzsko, USA , Anglicko

- **Príčina vzniku**

- spochybňovanie absolútnej moci monarchie, založenej na doktríne *Božského práva kráľov* a autority cirkvi
- odpor voči privilégiám pozemkovej šľachty
- nespokojnosť s feudalizmom a jeho nespravodlivosťou „náhodného narodenia“ → myšlienky liberálov považované za radikálne až revolučné

- **Cieľ**

- popretie absolutizmu a jeho celospoločenské uznanie ako nepostačujúca forma vlády
- vytvorenie liberálneho štátu

- **Liberálny štát**

- **Znaky**

- obmedzená štátna moc
- prijatá písaná ústava
- vytvorené politické zastupiteľské funkcie
- zodpovednosť štátu za poskytovanie starostlivosti o občanov

- **Štátna moc**

- zdola od občanov → štát vytvárajú občania pre seba a má slúžiť ich záujmom
- štátne orgány musia svoju právomoc odvodzovať od občanov
  - ↳ legitimita ako základ štátu, pri jej narušení možná vzburá občanov
- štát (štátne orgány) vnímaný ako neutrálny arbiter (rozhodca), ktorý rozhoduje o sporoch medzi jednotlivcami a skupinami v spoločnosti

- ochrana prirodzených (ľudských) práv
  - **Prirodzené (ľudské) práva**
    - práva vychádzajúce z ľudskej prirodzenosti
    - priznané každému človeku
    - neodňateľné, neodcudziteľné a nemožno sa ich vzdať
    - patrí sem právo na život, právo na rovnosť
    - ak sa siahne človeku na prirodzené práva, siahne sa na samotnú podstatu človeka
    - ich problematike sa venoval John Lock , Thomas Jefferson, Jean Jacques Rousseau
- ↓
- opiera sa o princíp obmedzenej vlády
  - uznáva existenciu štátnej moci v jej rukách
  - požaduje vymedzenie sféry slobody a práv jednotlivca

Hodnotové princípy

- **Individualizmus**

- najdôležitejšia morálna hodnota
- ľudské individuum je dôležitejšie než sociálna skupina
- každý jednotlivec má rovnakú hodnotu a je iný než ostatní

- **Individuálna (osobná) sloboda**

- najvyššia politická hodnota liberálov
- pramení z viery v jednotlivca a prania zaistiť slobodné jednanie každého človeka
- sloboda =čo najvyššia možná sloboda jednotlivca, ktorá neohrozuje slobodu iného jednotlivca → „*Moja sloboda sa končí tam, kde sa začína sloboda druhého.*“
- štát má dohliadať na dodržiavanie slobody prostredníctvom zákonov → „Kde nie je zákon, nie je ani sloboda.“

- **Rozum**

- presvedčenie, že ľudia ako mysliace bytosti vedia, čo je pre nich správne
- neznamená predpoklad neomylnosti v správaní
- prepojenie na racionalizmus= filozofická teória, podľa ktorej poznanie vyviera skôr z rozumu ako skúseností → viera v pokrok

- rozum umožňuje ľuďom prebrať zodpovednosť za vlastné životy
- dôraz na vzdelanie ako dobro a nástroj pokroku
- dôraz na diskusiu, debatu a argumentáciu= jediný spôsob riešenia konfliktov
- násilie, agresia, zabíjanie- zlyhanie rozumu (iba ako sebaobrana)
- **Rovnosť**
  - jedinci sa rodia seberovní po morálnej stránke
  - liberáli nepresadzujú rovnosť sociálnu ale rovnosť príležitostí na uplatnenie nerovného potenciálu
  - uprednostňovanie princípu meritokracie („vláda“ zásluh)→ zásluha= talent + usilovná práca
- **Tolerancia a pluralizmus**
  - každý jedinec ma rozdielne názory na zmysel života, existenciu Boha, cestu za šťastím
  - úloha vlády: stanovenie pravidiel, na základe, ktorých by sa jednotlivec mohol slobodne usilovať o dosiahnutie svojho ponímania dobra bez ujmy na slobode iného
  - cieľ: zaručenie mieru v spoločnosti
  - prejavy- náboženská tolerancia → oddelenie náboženstva od štátu, tolerancia iných kultúr, rás, pohlavia a pod.

Delenie

- aristokratický liberalizmus
- klasický liberalizmus
- moderný
  - neoklasický liberalizmus
  - sociálny liberalizmus

Aristokratický liberalizmus

- **Obdobie:** polovica 17. stor. - začiatok 19.stor.
- **Charakteristika:** prvá etapa liberalizmu
- **Znaky:**
  - väčšinový odpor voči demokracii
    - vláda všetkých = vláda nízkych inštinktov
    - nový despotizmus (nadvláda)
  - liberálne požiadavky len pre múdreho, racionálneho, vzdelaného a majetného občana
- **prví liberálni myslitelia:** John Locke, Adam Smith

Klasický (demokratický) liberalizmus

- **Obdobie:** 2. polovica 19. stor. – začiatok 2. sv. vojny
- **Charakteristika**
  - pravicová ideológia, bojujúca za maximálnu slobodu, požiadavku politickej rovnosti, všeobecné hlasovacie právo a parlamentarizmus
  - presvedčenie o potrebe minimálneho štátu, ktorého úloha by sa obmedzila na ochranu jedincov
- **Znaky:**
  - viera v negatívnu slobodu
  - jedinec je natoľko slobodný, nakoľko ostatní nezasahujú do jeho života
- **Dôsledok:** vznik priemyselného kapitalizmu

Neoklasický liberalizmus (neoliberalizmus , libertarianizmus)

- **Obdobie :** 20. storočie
- **Charakteristika:** ľavicová politika, zdôrazňuje individualizmus odrážajúci sa v osobnej i ekonomickej slobode
- **Znaky:**
  - slobodu si zaslúži každý človek nielen v štáte, ale na celom svete
  - použiť armádu na boj proti diktátorským režimom a neslobodným krajinám
  - minimálne zásahy zo strany štátu
  - zodpovednosť jednotlivca
- **Predstavitelia:** Neal Boortz, P. J. O'Rourke , Jonathan Henke, Friedrich August von Hayek R. Nozik, K. R. Popper a R. Aron

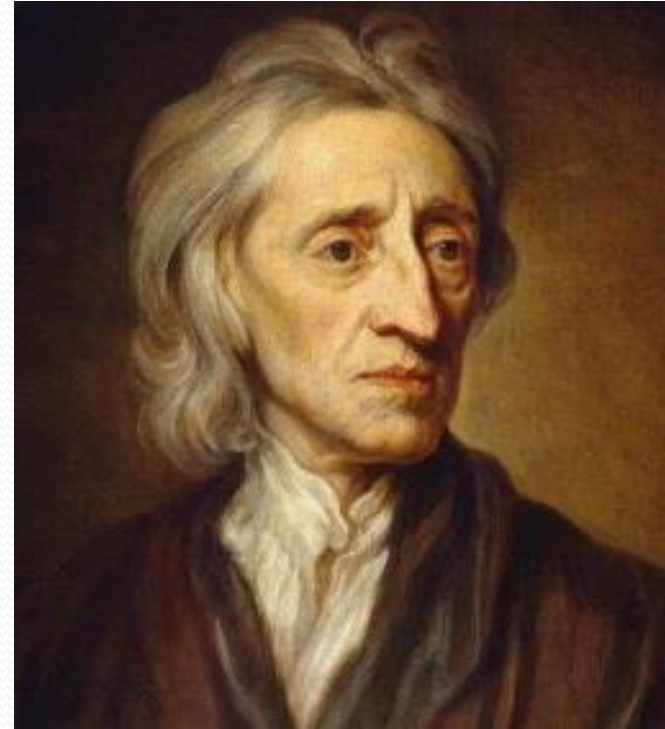
Sociálny (nový) liberalizmus

- **Obdobie:** 20.storočie
- **Charakteristika:** ideológia blízka politike európskych sociálno-demokratických strán
- **Znaky**
  - veľké zásahy do štátnej ekonomiky,
  - vysoké dane
  - starostlivý štát – welfare state
  - obmedzená ekonomická sloboda
  - rozvoj industrializácie
  - novelizovanie príjmov občanov na zabezpečenie slobody
- **Zakladatelia:** Thomas Hill Green a Leonard Trelawny Hobhouse
- **Predstavitelia:** John Rawls, Margaret Thatcherová a Ronald Reagan.

John Locke (1632-1704)

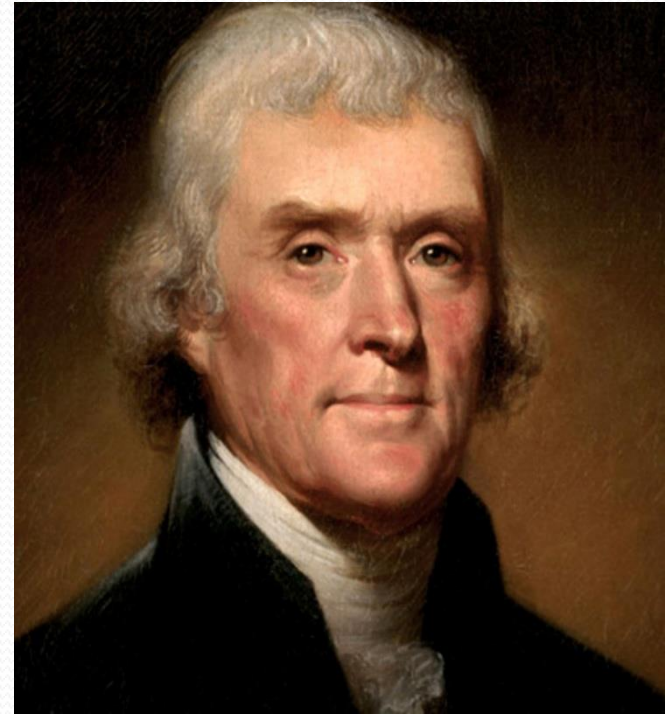
- anglický filozof, ekonóm a publicista
- pochádzal z právnickej rodiny
- študoval vo Westminsteri a Oxforde teológiu, medicínu a filozofiu
- styky s R. Boylem, I. Newtonom
- počas Cromwellovej republiky získava vzácne podnety
- po reštaurácii Stuardovcov sa pridáva na stranu opozície
- **tvorba**
  - **Esej o ľudskom rozume**- základy empirickej filozofie
    - 1. kniha- kritické stanovisko k vrozeným ideám
    - 2. kniha- rozvitie empirickej teórie (myšlienky možno rozviť skúsenosťami)
    - 3. knihy- naše vedomosti sú subjektívne
    - 4. jednotlivé spôsoby poznania
  - **Listy o tolerancii**
    - štát nemá zasahovať do slobodného vyznania náboženstva
  - **Dve pojednávania o vláde**
    - spoločensko-filozofická rozprava
    - zásadne myšlienky tvoriace základ liberálnej demokracie
    - Prirodzené práva
- položil základy liberalizmu
- zhrnul základné myšlienky konštitučnej monarchie

Thomas Jefferson

(1743-1826)

- jeden z duchovných vodcov amerického boja za nezávislosť
- tvorca textu Deklarácie nezávislosti
- univerzálne vzdelaný osvietenec
- ostrý kritik britskej nadvlády a koloniálnej politiky VB
- od r. 1767-právnik
- 1729-1775- člen zákonodarného snemu Virginie
- 1775-1776- člen 1. Kontinentálneho kongresu vo Filadelfii
- 1779- v domovskom štáte zvolený za guvernéra
- 1784-1789- vyslanec v Paríži, kde presadzoval myšlienky nezávislosti
- 1801-1809- 3. prezident USA
- 1803- získal od Francúzska Louisianu

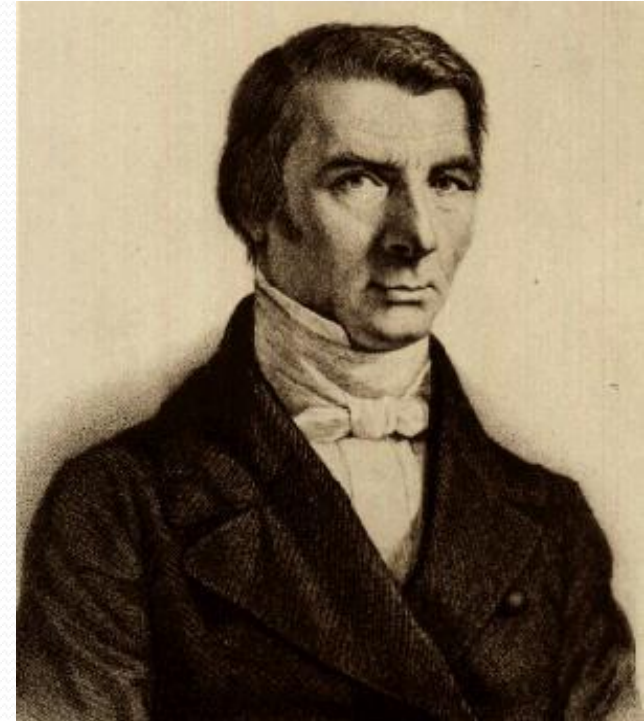

Frédéric Bastiat

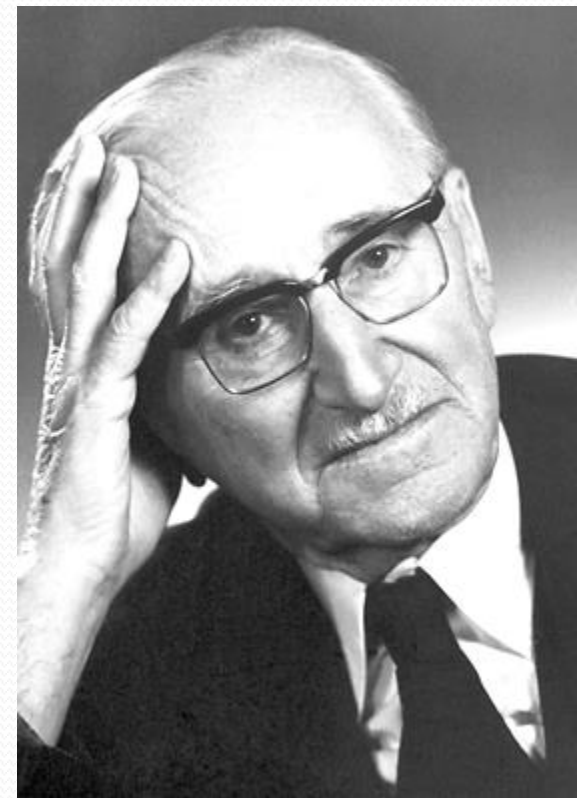
(1801-1850)

- liberálny ekonóm a politik
- Narodil sa Bayone v Akvitánsku v obchodníckej rodine
- satirou propagoval myšlienky voľného trhu a vysmieval sa perfekcionizmu
- liberálny člen francúzskeho Národného zhromaždenia
- 1825- prijatý do bayonskej slobodomurárskej lóže La Zélée (fr. horlivá)
- umiernený predstaviteľ klasického liberalizmu
- tvrdil, že
  - utilitarizmus + prirodzené právo= dva vzájomne dopĺňajúce sa aspekty
  - dobré ekonomické rozhodnutia majú vychádzať z dlhodobého a komplexného pohľadu

Friedrich August von Hayek (1899-1992)

- príslušník neorakúskej školy
- najvýznamnejší predstaviteľ liberalizmu 20. stor.
- narodil sa vo Viedni
- 1921- získal titul doktora práv
- 1925- získal titul doktora ekonómie a politických vied na Viedenskej univerzite
- 1940- udelený titul doktora vied na Londýnskej univerzite
- jeden zo zakladateľov spoločnosti liberárne zmýšľajúcich ekonómov Mont Pelerin Society
- 1974- obdržal Nobelovu cenu za prínos rozvoju teórie peňazí
- autor mnohých významných diel

Liberalizmus v súčasnosti

- motto: „Ži a nechaj žiť.“
- jednotlivé smery sa zhodujú v otázkach osobnej slobody jednotlivca
- odlišnosti v prístupe k ekonomickým otázkam
- možné delenie liberálov podľa viac ľavicovej a viac pravicovej orientácie
- podľa liberálov neexistuje lepšia ideológia ako tá ich
- najatraktívnejšia politická teória súčasnosti
- konfrontácia s technicko-priemyselnou revolúciou → nevyhnutnosť hľadať odpovede na problémy dynamickej moderny pre zachovanie svojej popularity
- súčasné liberálne politické strany: Liberal Party (Spojené kráľovstvo), Parti radical de gauche (Francúzsko), Demokratická strana (USA), Ľudová liberálna strana (Švédsko), u nás SaS a iné

Zdroje použitej literatúry:

- http://referaty.atlas.sk/vseobecne_humanitne/nauka_o_spolocnosti/35221/?page=0
- <https://sk.wikipedia.org/wiki/Liberalizmus>
- http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:dr9AxuVhoi8J:is.muni.cz/th/273517/fss_b/Analyza_politickej_strany_SaS_-_bakalarska_praca.doc+&cd=2&hl=sk&ct=clnk&gl=sk
- <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:XpqnleAaOxcJ:diplomovka.sme.sk/zdroj/3256.doc+&cd=8&hl=sk&ct=clnk&gl=sk>
- <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:GYZOIZnvBu0J:www.gjar-po.sk/~gaziovaga/LIBERALIZMUS.doc+&cd=7&hl=sk&ct=clnk&gl=sk>
- <http://www.e-polis.cz/clanek/ideologie-v-politickom-zivote-5-klasifikacia-ideologických-konceptov-z-axiologickeho-hladiska.html>
- <http://referaty.aktuality.sk/prinos-johna-locka-pre-filozoficke-myslenie/referat-24849>

*Ďakujeme za
pozornost!*

Veronika Hamarová, Ivana Andraščíková, Veronika Gomulcová,
Filip Kováč, Martin Jevin, Ján Kovalčík, Lukáš Svat, Ľuboš Vajčovec

II.A